

argumenty protistrany. Musí umět jednat a obhájit svůj názor. Pokud jednání k ničemu nevede, nemělo by se točit pořád na stejném bodu. Někdy je dobré sdělit svůj názor a odejít. Druhý to nemusí přijmout, ale může o tom přemýšlet. Když se jednat dá, lze se domluvit na solidním kompromisu, který památku nepoškodí.

Spatřuješ v současné památkové péči nějaký hendikep?

Restaurátoři nás dnes více berou jako partnery. Je tam hledání kompromisu, je tam vyměňování si názorů a hledání neoptimálnějšího řešení. Myslím si, že památková péče by se měla víc propagovat a měly by se uvádět dobré příklady, aby vešly více ve známost veřejnosti, aby nás nebrala jako ty, co všechno jenom zakazují. Vysvětlovat, že se nejedná o příkaz, ale že usilujeme o záchranu věci a obnovu hodnot. Myslím si, že v tomto ohledu se nahlížení veřejnosti na památkáře ještě moc nezměnilo a je tu stále velký prostor pro prezentaci naší práce a pozitivních příkladů obnov památek.

Rozhovor s Matějem Peštou

*Rozhovor zaznamenali a edičně zpracovali
Kristýna Prokůpková a Jan Krátký*

Mgr. Matěj Pešta vystudoval bakalářský obor Ochrana hmotných památek + Historie na FF UPCE (2009–2012) a magisterský obor Kulturně historická regionalistika – stavební historie na FF UJEP (2012–2014). Po dokončení bakalářského studia začal od ledna 2013 ve svých 23 letech pracovat samostatně jako brigádník v přeloučském muzeu, které nemá od roku 1989 veřejně přístupné stálé expozice a jehož sbírky jsou složeny v depozitáři. Již v té době připravil první výstavy a přednášky. Od listopadu 2014 pracuje jako muzejník na plný úvazek a to pod hlavičkou Kulturního a informačního centra města Přelouče. Od roku 2013 připravil jako samostatný autor 21 větších či menších výstav, k tomu dalších 10 jako spoluautor. Přichystal asi 30 svých přednášek a dalších 40 jich uspořádal. Oblíbené jsou komentované procházky městem, jichž měl doposud 12. Ohlas mají též komentované prohlídky přeloučské vodní elektrárny, technické památky, které pořádá ve spolupráci se společností ČEZ. Věnuje se také publikační činnosti (v souvislosti s muzeem a Přeloučkem má už více než 250 publikačních počinů,

převážně článků v městském zpravodaji *Přeloučský Rošt*, ale i některých odborných časopisech, napsal též několik brožur). S kolegou Jiřím Rejlem dokumentují formou článků také drobné kamenné památky na Přeloučsku. Historii Přeloučska popularizuje Matěj Pešta od roku 2018 na muzejních facebookových stránkách. Věnuje se též badatelským dotazům, rozšiřování sbírek muzea atd.

Je členem redakční rady *Přeloučského Roštu* a *Zpráv Klubu přátel Pardubicka*. V letech 2014–2016 působil ve Spolku pro obnovu pomníku Antonína Švehly v Přelouči – ten přispěl k připomínce někdejšího velkolepého prvorepublikového pomníku zničeného po roce 1948 tím, že inicioval vznik „pomníku pomníku“, dokončeného v roce 2017.

Jeho koníčkem je hudba. Od roku 2006 hraje v Přelouči v různých (převážně rockových) skupinách na saxofon a od roku 2007 je také členem symfonického dechového orchestru Harmonie 1872 Kolín. Na podzim 2022 vstoupil do komunální politiky a dostal se rovnou do městské rady.

Studoval jste bakalářský obor Ochrana hmotných památek – co Vás k zájmu o památky přivedlo? Kdy to začalo? Jaké jste měl tehdy plány a sny do budoucna?

Přiznám se, že jsem se dostal k tomuto oboru spíše náhodou. Na gymnáziu mne bavil dějepis a chtěl jsem se na vysoké škole více věnovat historii. Tehdy jsem ještě ani přesně nevěděl, v čem práce historika a památkáře konkrétně spočívá. S rodiči jsem ale samozřejmě od dětství navštěvoval hrady, zámky či muzea. Profesně mne nasměrovala vlastně až nabídka stát se správcem přeloučského muzea, kterou jsem dostal krátce po dokončení bakalářského studia.

Obr. 1. Matěj Pešta u svatojakubského patníku v Přelouči, foto: Milan Křištof, 2023

Řekl byste o sobě, že jste spíše památkář, muzejník, nebo něco jiného – případně co?

Říkám o sobě, že jsem kombinace historika, muzejníka, památkáře a trochu i archeologa. Pro malé městské muzeum s minimem zaměstnanců a pestrými sbírkami je to celkem vhodná kombinace, užívám znalosti z více oborů.

Již deset let jste správcem sbírek Městského muzea v Přelouči, jak Vás tato práce mění a formuje?

Na rozdíl od většiny kolegů muzejníků jsem nastoupil do téměř „neexistujícího“ muzea (byť s tradicí od roku 1902), které bylo třeba připomenout široké veřejnosti, jelikož několik desetiletí po uzavření upadlo zejména u mladší generace téměř v zapomnění. Jsem také vlastně jediným muzejníkem v naší instituci a dostal jsem od vedení volnou ruku, takže si mohu vymýšlet pracovní program dle svého uvážení. Je to velká životní škola, mnoho věcí se učím za pochodu. Samozřejmě se neobejdu bez metodické pomoci Východočeského muzea v Pardubicích, kterému jsem velmi zavázán. V běžném větším muzeu bych měl na starosti jen jeden či více sbírkových fondů, v našem „one man museu“ (jak říkával dr. František Šebek na přednáškách z muzeologie) se musím alespoň základně vyznat v poměrně široké škále sbírkových předmětů, celkem jich je asi 50 000.

Jsem rád, že se naše muzeum bez stálých expozic mohlo v roce 2022 představit na výstavě v Mytologické chodbě Valdštejnského paláce v Praze (v budově Senátu). Také se poměrně dost věnuji našemu nejznámějšímu rodáku Františku Filipovskému. Na jaře 2023 jsme dokončili naučnou stezku po městě, kterou symbolicky provází právě

Filipovský a občas přidá i informace ze svého života v Přelouči či rodinnou fotografii. Připravil jsem o něm i stálou panelovou výstavu.

Práce v přeloučském muzeu mne baví a naplňuje – není to jen zaměstnání, ale také koníček.

Na svém kontě máte různé výstavy a přednášky. Na jaká témata výstavy a přednášky vznikaly a vznikají? Uveďte alespoň nějaké příklady, prosím.

Zabývám se hlavně regionálními dějinami Přeloučska 19. a 20. století s občasnými odbočkami do starších období. Témata výstav a přednášek se často prolínají – většinou z článku a přednášky připravím časem také výstavu. Autorsky jsem se svého času hodně věnoval výzkumu vztahu Františka Filipovského k Přelouči a historii beatové a rockové hudby v regionu do roku 1989. Jako nepamětník jsem připravil v roce 2019 výstavu k 30. výročí sametové revoluce ve městě. Jinak jsem se samozřejmě věnoval také tradičním tématům – tvrze, spolky, světové války, cestovatelé, perleťářství či prvorepublikové podnikání. Zajímavá byla příprava výstavy o sokolských a posléze pionýrských táborech v Bratrouchově v Krkonoších, na které se z Přelouče tradičně jezdí už více jak 90 let.

Věnujete se také komentovaným prohlídkám a publikační činnosti. Zde u vás vedou jaká témata?

Komentované prohlídky jsou zaměřeny zejména na Přelouč – se zájemci jsme se prošli například za zaniklou zástavbou, slavnými rodáky, po hřbitově, za hostinci či uměním ve veřejném prostoru v letech 1948–1989. Na tyto prohlídky často dorazí i lidé, kteří by na přednášky nikdy nepřišli – je pro ně zajímavé podívat se na město z jiné perspektivy.

Z publikační činnosti bych zmínil z větších prací almanach ke 100. výročí místního pěveckého sboru Foerster či články o archeologických nálezech (zde ve spolupráci s odborníky z jiných muzeí). Občas objevím zajímavé písemné vzpomínky, které přepíši a okomentuji s pomocí poznámkového aparátu. Napsal jsem také několik brožur určených pro turisty i místní obyvatele. Nejvíce článků mám v místním zpravodaji *Přeloučský Rošt* – nyní již více jak 230. Celkově moje bibliografie obsahuje více jak 300 položek, u některých jsem ale jen jedním z autorů.

Působil jste také ve Spolku pro obnovu pomníku Antonína Švehly v Přelouči – přispěli jste tehdy k připomínce někdejšího velkolepého prvorepublikového pomníku zničeného po roce 1948 tím, že jste iniciovali vznik jakéhosi „pomníku pomníku“ – můžete se o tom trochu více rozprávět?

V tomto spolku jsem působil v letech 2014–2016 jako historický poradce, mluvčí a v poslední fázi dokonce jako předseda. Byla to zajímavá zkušenost, jelikož všichni ostatní členové spolku byli přinejmenším o dvě generace starší než já, nejstaršímu členovi bylo přes 85 let. Bylo třeba sehnat finance, získat materiál, a nakonec se nám podařilo připravit malý pomník téměř v místech toho původního. V roce 2017 na něj Art Club Přelouč doplnil ještě Švehlovu bustu.

Poslední velká akce spojená s Vaším jménem je instalace tzv. svatojakubských patníků, můžete o tom prozradit více? Šel jste Svatojakubskou poutí? Jaké to bylo a co Vám to přineslo?

V roce 2021 jsem se stal členem přeloučského Orla, konkrétně jeho turistického oddílu. Chodíme na etapy po Svatojakubské cestě, na níž leží také Přelouč. Chodíme zatím převážně na jednodenní putování od jara do podzimu každý měsíc. Podařilo se mi takto ujít kompletní východočeskou Svatojakubskou cestu, která vede od polsko-českých hranic do Vlašimi. Má celkem 264 km. Na jaře roku 2023 jsme zahájili putování po jihočeské části. Zatím nemáme přesně naplánované, jak budeme v putování pokračovat,

až dojdeme na česko-rakouskou hranici. Zvažujeme ale v roce 2025 ujít delší úsek po Svatojakubské cestě z Portugalska do Santiaga de Compostela.

Projekt svatojakubských patníků je nápadem manažerky Zdenky Kumstýřové z našeho oddílu. Jelikož je naším členem také kameník a sochař Roman Morcinek z Hradce Králové, přišla Zdenka s projektem lepšího značení pardubické části východočeské Svatojakubské cesty. Vyjednává s místními samosprávami a zajišťuje financování a organizaci celého projektu. Vhodná místa vytypovala společně s Miroslavem Kumstýřem, naším vedoucím, který pracuje jako ředitel Katastrálního úřadu v Chrudimi. Roman Morcinek vytváří z pískovce patníky zdobené svatojakubskou mušlí, směrovkou a údajem, kolik kilometrů ještě zbývá do Santiaga de Compostela – cíle všech svatojakubských poutníků (tento údaj nám zjišťuje Olga Jankovcová ze spolku Ultreia). Pískovec pochází z Podhorního Újezdu (okr. Jičín). Zajímavostí je, že tyto kusy pískovce měly být původně užity na rekonstrukci Karlova mostu v Praze. Roman Morcinek přichystal ještě skulpturu s poutnickou tematikou, která je od jara umístěna před kostelem sv. Jakuba v Přelouči.

Moje role spočívá hlavně v pomoci s manipulací s patníky a také je pomáhám kolegovi Morcinkovi instalovat v terénu. Je to rozhodně zajímavá činnost. V roce 2023 jsme osadili celkem 17 patníků od Bukoviny nad Labem po Zdechovice.

Jsem rád, že mám možnost podílet se menší měrou na realizaci budoucích drobných kamenných památek.

Putování mi přineslo nové přátele, dobře strávený volný čas, pobyt v přírodě a v neposlední řadě se snažím putování vnímat i po duchovní stránce.

Jak jste poznamenal výše, umisťováním patníků se podílíte na vzniku budoucích drobných památek v krajině. Zabýváte se ale i v krajině se již nacházejícími drobnými památkami?

Současně s kolegou Jiřím Rejlem dokumentujeme drobné kamenné památky na Přeloučsku a od roku 2018 máme na toto téma v *Přeloučském Roštu* „nekonečný“ seriál – v každém čísle jednu památku. Mým úkolem je dohledat historii památky, kolega Rejl píše obecné úvody a závěry. Oba památky fotografujeme a podílíme se na jejich výběru. Nyní je jich již kolem šedesáti.

Myslíte, že jednou budou svatojakubské patníky prohlášeny za kulturní památku? Jsou již některé patníky třeba mimo oblast ČR nějak památkově chráněné?

Nedokáži říci, jestli se svatojakubské patníky stanou někdy kulturními památkami, ale možné to je. Kolega Morcinek uvádí, že patníky mají trvanlivost nejméně 300 let, takže čas rozhodne. Obecně jsou některé české patníky, mezníky či hraniční kameny ze 17. a 18. století již za památky prohlášeny.

Jaké je Vaše největší profesní přání?

Rád bych se dočkal otevření nových stálých expozic přeloučského muzea, je to ale běh na dlouhou trať. V současnosti je již hotová studie na rekonstrukci památkově chráněných domů čp. 26 a 25 na Masarykově náměstí v Přelouči, přichystala ji pražská architektka Soňa Formanová. Přelouč si nové stálé expozice muzea zaslouží, snad se projekt podaří městu finančně zvládnout a dotáhneme jej do konce. Pomohlo by to také turistickému ruchu.